

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат: Мирослава Максимовић; Тема: Психолошки профил помагача;
(Свака рубрика мора бити попуњена)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију Наставно научно веће Филозофског факултета у Новом Саду на седници одржаној 09. јула 2012. године</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>Др Снежана Миленковић, ред. проф. за ужу научну област Психологија, изабрана 22. 05. 2003., Филозофски факултет у Новом Саду Др Панта Ковачевић, ванред. проф. за ужу научну област Психологија, изабран 16.12.1993, Филозофски факултет Универзитета у Београду; 01.10.2010, Факултет за медије и комуникације, Универзитет Сингидунум, Београд Др Иван Јерковић, ванред. проф. за ужу научну област Психологија, изабран 28.02. 2008. Филозофски факултет у Новом Саду Др Јелена Шакотић-Курбалија, доцент за ужу научну област Психологија, изабрана 15. 03. 2012. Филозофски факултет у Новом Саду Др Весна Петровић, ред. проф. за ужу научну област Теоријска и примењена психологија, изабрана 09. 07. 2012., Факултет за правне и пословне студије др Лазар Вркатић, Нови Сад, ментор</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Мирослава, Здравко, Максимовић</p> <p>2. Датум рођења, општина, република: 12. мај 1956. Ваљево, Србија.</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 10. јануар 2001. Београд; Екопсихолошки модел личности и психички поремећаји</p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Психологија</p>

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: Психолошки профил помагача**IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:**

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација се састоји из 11 поглавља, 200 страница, 15 табела, 182 референце и 3 прилога.

Кратак садржај поглавља:

1. *Увод* (стр. 1 до 6). – постављен појмовни оквир рада и термина помагач;
2. *Теоријски део* (стр. 6 до 53) – садржи подпоглавља која се баве дефиницијом помагања, помагачког односа, личношћу помагача, карактеристикама успешног помагања, карактеристикама успешног помагача, разумевањем људског понашања, потребама и мотивацијом помагача за избор помажућих професија, културолошким дискурсом помагача: културалном сензитивношћу, етичким дискурсом помагача-кодovima професионалне етике и стандардима праксе, религијским и спиритуалним дискурсом помагача;
3. *Кључни аспекти помагачког односа* (стр. 54 до 107)- ово поглавље има за свој фокус емпатију и саосећајност, резилентност, саосећајни/емпатски замор и бурнаут;
4. *Теоријске основе истраживања* (стр. 108 до 130) – у овом поглављу је изложен седмофакторски психолошки модел темперамента и карактера, модел резилентности, модел саосећајног задовољства, бурнаута и саосећајног замора;
5. *Емпијски део* (стр. 131 до 137) – ово поглавље се састоји из поднаслови који говоре о предмету истраживања, теоријском оквиру, варијаблама, хипотезама, узорку, инструментима истраживања и обради података;
6. *Резултати истраживања* (стр. 138 до 154) – су подељени на узорак из Србије и узорак из иностранства, а затим на узорке из Србије и иностранства (лекари, социјални радници);
7. *Дискусија резултата* (стр. 155 до 163) – полази од садржаја хипотеза истраживања, па су стога поднаслови у овом поглављу следећи: Хипотеза 1, димензије темперамента и карактера; Хипотеза 2, ресурси: резилентност, емпатија, саосећајност; Хипотеза 3, позитивне и негативне последице помагања – саосећајно задовољство, бурнаут и саосећајни замор; Хипотеза 4, социјално демографске варијабле;
8. *Закључак* (стр. 164 до 167) – даје сажету интеграцију целокупног истраживања;
9. *Завршна разматрања* (стр. 168 до 171) – садрже значајне професионалне поруке о помагачима и помагању, произашле из истраживања;
10. *Литература* (стр. од 172 до 185) - садржи релевантне референце за област дисертације;
11. *Прилози* (стр. од 186 до 200) - садржи три психолошка инструмента примењена у истраживању: ТЦИ-9 или Инвентар темперамента и карактера, Тест РКју или Тест за процену резилентности и ПроКјуОЛ Р- IV или Скала професионалног квалитета живота: субскеале саосећајног задовољства и саосећајног замора.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Већ у самом уводу докторске тезе назначен је оквир у коме је дисертација писана. То је социјално конструкционистички, екосистемски приступ. Такође, од самог почетка рада је присутан специфичан језик писања, који је у складу са дискурзивним и наративним приступом у психологији, с тим што то није експлицирани теоријски оквир рада.

Помажуће професије, виђене у поменутом оквиру, међусобним повезивањем установљавају нову еру професионалног партнерства. Фокус је на значењу које долази од личности помагача, које носи различиту перспективу појединца и тако учествује у стварању помагачког наратива. У теоријском делу дисертације јасно су издвојене професије које ће бити обухваћене теоријским и истраживачким деловима докторског рада. То су следеће професије: психолози, социјални радници, лекари, психијатри и свештеници. Модалитети који су у раду доминантно фокусирани код поменутих професија помагача, односе се на физички, религиозни, спиритуални, морални, психолошки и социјални аспект професионалног помагања. Наводећи различита становишта о дефиницији помагача, издваја се да је личност помагача један од најважнијих аспеката професионалног помагања. Такође, представљени су концепти културолошког дискурса помагача и мултикултурална перспектива помагања, што представља посебан квалитет теоријског дела рада, односно поклањање лажње концепту мултикултуралности који није довољно заступљен у психологији у нашој земљи, а представља концепт који је веома актуелан у европској и светској психологији.

У оквиру поглавља, Кључни аспекти помагачког односа, детаљно су приказани концепти емпатије и саосећајности, као и њихова лексичка веза и различитост и њихов значај за помагаче, који је неоспорно велики. Концепт Резилентности је такође детаљно приказан у оквиру овог поглавља, као и његов значај за помагачку професију. Приказана је индивидуална, резилентност као релациони феномен и релационо-културална резилентност. Саосећајни/емпатски замор и бурнаут су такође детаљно приказани концепти у овом поглављу. Сви поменути концепти јесу кључни концепти или аспекти помагачког односа, тако да им

је, сходно томе, оправдано дато довољно простора у дисертацији.

Након овог, следи поглавље (за које не постоји оправдан разлог за увођење на овом месту у дисертацији), под насловом Теоријске основе истраживања, што би требало да представља увођење у истраживачки део рада. Овде су представљена три модела, односно теоријска основа психолошких инструмената који су у истраживачком делу дисертације коришћени: седмофакторски психобиолошки модел темперамента и карактера, модел резилијентности и модел саосећајног задовољства, бурнауга и саосећајног замора.

Вреднујући теоријски део, истичући позитивне стране или квалитет теоријског дела, треба поменути обухватно представљање концепата релевантних за тему професионалних помагача, увођење концепта мултикултуралности у област помагања и помагачких професија. Али постоје и одређене мањкавости у теоријском делу рада.

Може се рећи да је написан на непропорционално великом броју страна (130) у односу на број страна који се тиче приказа методологије рада, резултата и дискусије резултата(40). Затим, могу се констатовати следећи пропусти: у раду постоји велики број цитата који нису коректно наведени; понављање делова текста о појмовима који су већ преходно уведени у рад (емпатија, резилијентност – у 'Кључни аспекти помагачког односа' и у 'Теоријске основе истраживања'), што ремети и саму структуру теоријског дела рада.

Емпиријски део рада је, у односу на структуру узорка и испитиване варијабле, оригинално, али амбициозно постављен. Природа истраживачког нацрта који је кандидаткиња користила следи логику квази-експерименталног нацрта. Узорак је обухватио помагаче како из Србије тако и из иностранства. У узорку је било 351 испитаника, 216 из Србије и 135 из иностранства. Постојала је експериментална и контролна група. Назив ових група се односи на групу помагача и на групу за поређење, па би адекватније било да су тако и назване у истраживању. Обухваћене су следеће групе помагача: психолози, психијатри, лекари, социјални радници и свештеници. Инструменти истраживања су адекватно изабрани. Такође, представљају увођење нових истраживачких психолошких инструмената, значајних за област коју испитују. Обрада података је урађена у оквиру техника дескриптивне статистике и статистике закључивања, односно анализе варијансе. У оквиру резултата истраживања, обзиром на велики број разлика које су тестиране, приказане су само статистички значајне разлике између субгрупа. Ипак, исправније би било приказати и резултате који нису статистички значајни, зато што су и то резултати које утичу на разумевање психолошког профила помагача. Такође, уколико се вратимо на нацрт истраживања који је кандидаткиња предала прилоком пријаве докторске тезе, видећемо да је у оквиру метода обраде података, наведено да ће посебан нагласак бити на методама мултиваријатне анализе у циљу утврђивања специфичних психолошких профила истраживаних група, што није учињено. Резултати су представљени у табелама које траже додатно сређивање, како би биле прегледне и разумљиве. У дискусији резултата се поштовао принцип излагања према хипотезама из истраживања, чиме се постигла већа прегледност у односу на велики број података које је требало интегрисати. Међутим, треба истаћи да би дискусија резултата требало, у односу на бројне ауторе цитиране и наведене у теоријском делу рада, да буде много богатија, тако што би требало да се ослони како на налазе из истраживања, тако и на концепте и погледе аутора из теоријског дела рада. Ипак, резимирајући, треба нагласити да већ сам улазак у ову, недовољно испитану област професионалног помагања, потенцијално представља научни допринос и у том смислу има вредност. Такође, оваквој оцени доприноси и обухватно представљање и расветљавање релевантних концепата из теоријског дела рада.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

уз напомену:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживањем су обухваћени релевантни концепти за помагачку професију, узорак је оригинално и амбициозно планиран и велики труд је уложен да би се подаци прикупили, обзиром да су обухваћене различите професије помагача и то из различитих делова света. На основу добијених резултата могу се извести следећи закључци:

- Између различитих група професионалних помагача, у Србији и иностранству, у односу на димензије темперамента и карактера, као и појединачне црте у оквиру њих, постоје статистички значајне разлике. Те разлике постоје између група помагача у Србији, између група помагача у иностранству и између помагача из ова два узорка (Србија и иностранство).
- У односу на ресурсе (резилијентност и емпатију), између професионалних помагача у Србији и иностранству, постоје статистички значајне разлике. Те разлике постоје између група помагача у Србији, између група помагача у иностранству и између помагача из ова два узорка (Србија и иностранство).
- Постоје статистички значајне разлике између помагача, у Србији и иностранству, у односу на позитивне и негативне аспекте помагања. Те разлике постоје између група помагача у Србији, између група помагача у иностранству и између помагача из ова два узорка (Србија и иностранство).
- Постоје статистички значајне разлике између професионалних помагача и групе за поређење. Те разлике постоје између група помагача у Србији, између група помагача у иностранству и између помагача из ова два узорка (Србија и иностранство).

Дакле, резултати истраживања показују да не постоји јединствен психолошки профил за различите категорије професионалних помагача. Поменути резултати представљају основу за развој даљих истраживања, која би могла да у већој мери расветли разумевање психолошког профила професионалних помагача, у контексту селекције, превенције и унапређења менталног здравља професионалних помагача.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

У овом извештају је већ напоменуто да је истраживање замишљено амбициозно, пре свега у односу на карактеристике и структуру узорка. То је потенцијално, како квалитет истраживања, тако и његов недостатак.

Наиме, одабир узорка је одредио и методе обраде података, тако да се појавио велики број података које је требало приказати у оквиру секције резултати. Кандидаткиња је одабрала да прикаже само резултате који показују статистички значајне разлике, како би резултати били прегледнији, а докторска теза мање оптерећена бројем страница. Ипак, мишљења смо да то представља селекцију резултата, где су изостали резултати који говоре и да разлика између испитиваних група нема, што представља релевантан податак. Такође, као што је већ наведено, уколико се вратимо одобреном нацрту истраживања докторске тезе, видећемо да су у оквиру метода обраде података, наведене, осим дескриптивне статистика и статистике закључивања, још и ајтем-анализа употребљених инструмената; коришћење униваријантне и биваријантне технике примерене подацима и циљевима истраживања, а посебан нагласак је стављен на технике мултиваријантне анализе у циљу утврђивања различитих профила стратума (различите групе помагача; помагачи - непомагачи). То није урађено. За узорак из иностранства статистичка анализа добијених резултата планирано је да буде прилагођена броју укључених испитаника.

Осим претходно наведеног, табеле у којима се приказују резултати би требало технички дотерати како би биле јасне и прегледне. Што се тиче дискусије резултата, позивање на налазе и концепте приказане у теоријском делу рада и њихово повезивање са налазима истраживања, у дискусији скоро да је потпуно изостало.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
Да, али не у потпуности. Дисертација је написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме, осим изостале примене мултиваријантних метода обраде података и изостанка једног инструмента, који је у договору са менторком накнадно избачен, као сувишно удвајање и гомилање података (Упитник Бол, Ј. Бергера).

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
Да. Дисертација садржи све битне елементе.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци
Оригинални допринос науци се састоји у:

1. Детаљном и обухватном приказу ове недовољно испитане области у психологији, специфичне области психолошког профила професионалног помагача. Већ сам улазак у ову, недовољно испитану област професионалног помагача, потенцијално представља научни допринос.
2. Фокусирању концепта мултикултуралности и у оквиру теоријског и истраживачког дела, што представља допринос развоју психологије у Србији, у контексту савремених европских и светских трендова у овом моменту.
4. Увођењу и примени психолошких инструмената који нису до сада код нас коришћени, а представљају операционализацију релевантних концепата за, код нас недовољно истражену област професионалног помагача.
5. Експлорисању психолошког профила професионалних помагача преко основних димензија људског функционисања – физичке, психолошке, социјалне и духовне димензије, дакле обухватно и оригинално.
6. Доприносу професионалним стандардима помагача. Наиме, теоријски и истраживачки део дисертације потенцијално доприноси и утиче на постојеће професионалне стандарде у области помагача, другим речима, на стандарде у пракси.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

1. Стил писања, нарација аутора, понекад је и превише лична. За сва дословна навођења (под наводницима) мора се навести поред аутора и године издања и страница из извора који је наведен. Сметњу представља и превелик број цитата који отежавају праћење континуитета у тексту и издвајање става самог аутора текста.
2. Како је дисертација конципирана у духу хипотетичко-дедуктивне логике истраживања теоријска позадина мора бити директно релевантна за извођење истраживачких хипотеза. Хипотезе су заправо неоправдано изведене из теоријске позадине коришћених инструмената, а не из одговарајуће теорије која се бави психолошким профилом помагача. Коначан резултат истраживања мора бити одговор на теоријски засновану хипотезу и на неки начин теоријски опредељен, тј. мора говорити у прилог (или против) неког од супарничких становишта (теорија) која објашњавају испитивани феномен.
3. Табеле је потребно уредити на тај начин да се у првој колони сваке упише потпуни назив варијабле, а не само кодирано име коришћено у обради података. У табелама морају бити приказани основни статистички подаци (бета, дф, Ф, итд.). Такође, потребно је дати прегледну табелу за узорак из које ће се јасно видети и структура узорка.
4. Сваку табелу је потребно прокоментарисати непосредно испод, а не у посебном одељку. Табеле не могу стајати без икаквог објашњења резултата приказаних у њима.
5. Коришћење у раду назива експериментална и контролна група, такође треба исправити. Назив ових група се односи на групу помагача и на групу за поређење, па би адекватније било да су тако и назване у истраживању. Код навођења варијабле потребно је навести и групе (помагача) као извор варирања резултата, а непомагаче би требало назвати предложеним називом „група за поређење“.
6. Резултати истраживања - потребно је разјаснити шта би код непомажућих професија представљали резултати добијени испитивањем саосећајног задовољства, бурнаута и саосећајног замора.
7. Обраду података би било пожељно учинити моћнијом и релевантнијом за одговоре на постављено питање о профилу помагача, коришћењем дискриминативне или кластер анализе.
8. За инструменте коришћене у истраживању потребно је приложити (може и у прилогу) основне психометријске показатеље (поузданост, карактеристике дистрибуције, факторску структуру и сл.).
9. Понављање делова текста о појмовима који су већ преходно уведени у рад (емпатија, резилијентност – у 'Кључни аспекти помагачког односа' и у 'Теоријске основе истраживања').
10. Завршно поглавље дисертације је субјективан осврт аутора, са слабом кореспонденцијом како са теоријским тако и са емпиријским резултатима добијеним у раду на дисертацији и због тога га је потребно изоставити из текста дисертације. Уместо тога је потребно написати завршни закључак као одговор на питање какав је (ако постоји) психолошки профил помагача.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

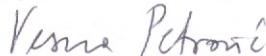
- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана
- да се докторска дисертација враћа кандидату на дораду (да се допуни, односно измени) или
- да се докторска дисертација одбија
-

На основу свега наведеног у извештају, комисија предлаже да се докторска дисертација врати кандидаткињи на дораду.

Нови Сад, 29. 10. 2012.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Весна Петровић, ментор

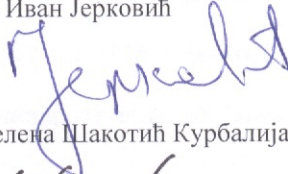
2. Проф. др Снежана Миленковић

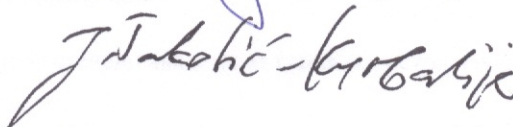
3. Проф. др Панта Ковачевић

4. Проф. др Иван Јерковић

5. Доц. др Јелена Шакотић Курбалија

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.